

УДК 551.763.1:564.53

**ДЕЯКІ НИЖНЬОКРЕЙДОВІ АМОНІТИ З ВЕРХНЬОЇ ЧАСТИНИ
ТЕШИНСЬКО-ГРАДИШТСЬКИХ ВЕРСТВ СІЛЕЗЬКОЇ ОДИНИЦІ
ЗАХІДНИХ КАРПАТ**

Роман Лещух, Галина Гоцанюк, Ірина Федькович, Зенон Хевпа

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Грушевського, 4, 79005, Львів, Україна
E-mail: r_leschukch@mail.ru*

Наведено монографічний опис та зображення п'яти амонітів і фрагмента белемніта з нижньої крейди (тешинсько-градиштські верстви) Сілезької одиниці Західних Карпат. Зразки зберігаються в Палеонтологічному музеї Львівського національного університету імені Івана Франка. Колекція Ю. Медвецького.

Ключові слова: амоніти, белемніти, нижня крейда, тешинсько-градиштські верстви, Західні Карпати, Сілезька одиниця, Моравсько-Сілезькі Бескиди.

Нижня крейда Сілезької одиниці Західних Карпат поширена на території Польщі та Чехії. Вона є одним із найважливіших елементів Зовнішніх (або Флішових) Карпат, і тому відклади, які її формують, уже з кінця XIX ст. стали об'єктом різноманітних геологічних досліджень, передусім таких базових, як палеонтолого-стратиграфічні.

Перші фундаментальні праці з цього питання опубліковані В. Улігом у 1883 і 1902 рр. [23, 24]. У них на підставі монографічного вивчення великої колекції головоногих молосків – наутилоїдей, амонітів і белемнітів – учений палеонтологічно обґрунтував вік порід, які вміщують ці рештки, а також провів стратифікацію та кореляцію складених ними розрізів. Практично з часу опублікування цих класичних праць упродовж майже сторіччя з'явилося лише кілька розрізнених нових праць, у яких висвітлено окремі питання палеонтології та стратиграфії нижньокрейдових утворень Сілезької одиниці Західних Карпат. Водночас первинні матеріали цього дослідника не піддавали ревізії, не наводили даних про нові місця знаходжень палеофауністичних решток та систематичний склад виявленої в нижній крейді палеобіоти, найновіші результати польових досліджень тощо. Лише з 1964 р. такі актуальні й комплексні дослідження нижньої крейди та виявлення в ній нових палеонтологічних решток (переважно головоногих молосків) провів З. Вашічек. З цього питання він опублікував велику серію наукових праць, серед яких особливо виділяється монографічна праця “Ammonoidea of the Těšín – Hradiště Formation (Lower Cretaceous) in the Moravskoslezské Beskydy Mts” [25]. У цій великій фундаментальній праці та в багатьох менших, на підставі нових результатів, отриманих у процесі власних польових досліджень, учений проревізував багато описаних В. Улігом [23, 24] родин, родів і видів, запропонував нову систематику, біостратиграфію та палеогеографію нижньої крейди. Він також уперше з нижньої та верхньої крейди цього району описав нові родини, роди та види, продовживши цим розвиток класичних досліджень, започаткованих В. Улігом.

Зазначимо, що З. Вашічек особисто або ж зі співавторами також успішно вивчав палеонтологію, біостратиграфію та інші аспекти геології верхньої юри Західних Карпат.

З огляду на важливість кожної палеонтологічної знахідки в тешинсько-градиштьських верствах Сілезької одиниці Західних Карпат ми наводимо інформацію про невелику колекцію, яка зберігається в Палеонтологічному музеї Львівського національного університету імені Івана Франка.

Цю колекцію в 80-х роках XIX ст. власноруч зібрав у Моравсько-Сілезьких Бескидах (Чехія) у районі місцевості Маленовіце видатний український геолог проф. Юліан Медвецький. Працюючи в 1887–1889 рр. завідувачем кафедри мінералогії і геології Львівського університету, він подарував її Геологічному (тепер Палеонтологічному) музеєві, де вона зберігається досі.

Як і більшість палеобіологічних решток, зібраних В. Улігом, З. Вашічком та іншими дослідниками в нижньокрейдових утвореннях Моравсько-Сілезьких Бескидів, зразки з колекції Ю. Медвецького також значно деформовані – переважно сплюснені, розбиті тріщинами тощо. Тому вимірювання параметрів описаних нами зразків є досить умовними: можуть відрізнятися від аналогічних вимірювань інших авторів, які вивчали одновікову палеобіоту з різних регіонів світу, однак збережену в доброму стані.

Нижче наводимо опис п'яти амонітів і одного уламка белемніта з колекції Ю. Медвецького.

Родина *MACROSCAPHITIDAE* Hyatt, 1900.

Рід *COSTIDISCUS* Uhlig, 1882

Costidiscus recticostatus (d'Orbigny, 1841)

Табл. I, фіг. 1

- 1841 *Ammonites recticostatus* d'Orb.; d'Orbigny, с. 134, табл. 40, фіг. 3, 4.
 1883 *Lytoceras (Costidiscus) recticostatus* d'Orb.; Uhlig, с. 193, табл. II, фіг. 2; табл. V, фіг. 15; табл. VII; табл. VIII, фіг. 3, non. фіг. 1, non. фіг. 2.
 1898 *Costidiscus recticostatus* d'Orb.; Simionescu, с. 118.
 1949 *Costidiscus recticostatus* d'Orb.; Kokoszyńska, с. 38, табл. 3, фіг. 1.
 1951 *Costidiscus (Lytoceras) recticostatus* d'Orb.; Petcovič et Markovič, с. 26, табл. 2, фіг. 3, 4.
 1953 *Costidiscus recticostatus* d'Orb.; Roth et Matějka, с. 36, табл. 1, фіг. 1.
 1965 *Costidiscus recticostatus* d'Orb.; Szymakowska, с. 145, табл. 1, фіг. 2.
 1966 *Costidiscus recticostatus* d'Orb.; Filipescu și Grigorescu, с. 4, табл. 7, фіг. 60 і 61.
 1967 *Costidiscus recticostatus* d'Orb.; Димитрова, с. 32, табл. II, фіг. 4, 4а.
 1970 *Costidiscus recticostatus* d'Orb.; Котетишвили, с. 61, табл. 5, фіг. 1.
 1972 *Costidiscus recticostatus* d'Orb.; Vašíček, с. 43, табл. III, фіг. 1.
 1976 *Costidiscus recticostatus* d'Orb.; Avram, с. 23, табл. 2, фіг. 12.
 1982 *Costidiscus recticostatus* d'Orb.; Лещух, с. 98, табл. VI, фіг. 5.

Голотип. Вид *Ammonites recticostatus* d'Orbigny (1841, табл. 10, фіг. 3, 4), виявлений у баремських відкладах південно-східної частини Франції. Зберігається в Національному музеї історії природи в Парижі (колекція А. д'Орбінї).

Матеріал. Один зразок представлений повним дуже сплющеним внутрішнім ядром середніх розмірів. Збереженість задовільна. Палеонтологічний музей Львівського національного університету імені Івана Франка. Колекція Ю. Медвецького. Інвентарний № 1273.

Опис. Мушля амоніта плоско-спірально завита, збудована слабкоохопними завитками, про співвідношення їхньої висоти та ширини через деформацію (сплющеність) неможливо впевнено говорити. Скульптура ядра представлена численними густо розташованими ребрами, які, відходячи від пупкового краю радіально, у верхній частині боків слабко нахилені до переду. Серед них головню переважають одиничні прямі ребра. Дуже зрідка серед них трапляються вставні, які починаються тонесенькими на різних рівнях боків, а вже з наближенням до зовнішнього боку за міцністю зрівнюються з основними. Дуже зрідка тут також є роздвоєні ребра, однак без видовжених горбочків у місцях роздвоєння, що є характерним для *Costidiscus olcostephanoides* Uhl. Пупок широкий, плиткий, зі збереженими ранніми завитками. На зразку добре простежуються перетиски, деякі з них фіксовані розташованими обабіч них двома міцними ребрами, які за товщиною помітно відрізняються від решти ребер.

Розміри, мм. Зразок № 1273. Діаметр екземпляра $D=52$; висота обороту $B = 15,6$ (0,3); діаметр пупка $d = 25$ (0,48).

Порівняння. Наша форма найбільше подібна до зразків, описаних і зображених В. Улігом (1883, табл. II, фіг. 2; табл. VII; табл. VIII, фіг. 3, non. фіг. 1; non. фіг. 2) і З. Вашічком (1972, с. 43, табл. III, фіг. 1).

На підставі описів та зображень цього виду, наведених багатьма авторами, цитованими в синоніміці, можна зробити висновок про те, що для *Costidiscus recticostatus* Orb. характерна значна мінливість, яка, відповідно, позначається на його трактуванні різними палеонтологами. Від близьких видів відрізняється характером скульптури, параметрами і співвідношеннями розмірів тощо. Не можна не погодитися з З. Вашічком, який зазначив, що цей вид, імовірно, є предковою формою для багатьох видів роду *Costidiscus* [25].

Місцезнаходження. Моравсько-Сілезькі Бескиди, місцевість Маленовіце.

Стратиграфічне та географічне поширення. Знахідки виду відомі переважно з верхньобаремських відкладів (Франція, Італія, Австрія, Мальорка, Польща, Болгарія, Румунія, Чехія, Кавказ, Югославія, а також Українські Карпати, Гірський Крим). Є також окремі відомості про знаходження *Costidiscus recticostatus* Orb. у нижньоаптських відкладах.

Costidiscus olcostephanoides Uhlig, 1883

Табл. I, фіг. 2

1883 *Lytoceras (Costidiscus) olcostephanoides* n. sp.; Uhlig, с. 195, табл. VIII, фіг. 4.

1972 *Costidiscus olcostephanoides* Uhl.; Vašíček, с. 46, табл. IV, фіг. 6.

Голотип. Вид *Lytoceras (Costidiscus) olcostephanoides* Uhlig (1883, табл. VIII, фіг. 4). Зберігається в колекції Уліга в Геологічному музеї Відня, № 3913. Зразок виявлено в баремських (?) утвореннях місцевості Маленовіце в районі Фрідек-Містек.

Матеріал. Зразок представлений повним останнім і половиною передостаннього завитка сплющеного внутрішнього ядра амоніта середніх розмірів. Палеонтологічний музей Львівського національного університету імені Івана Франка. Колекція Ю. Медвецького. Інвентарний № 4918.

Опис. Мушля плоско-спірально завитка, представлена слабкоохопними завитками, які мають овальну форму поперечного перерізу і дещо віддуті в припупковій частині боки. Пупок широкий, плиткий, у ньому ранні завитки не збереглися так само, як і у зразків авторів, наведених у синоніміці. Скульптура на збережених завитках представлена численними слабко нахиленими до переду ребрами, серед яких чітко виділяються поодинокі, роздвоєні та вставні. Усі вони майже радіально відходять від пупкового краю. Товщина поодиноких майже прямих ребер є однаковою від пупкового краю до зовнішнього боку. Роздвоєні ребра також починаються від пупкового краю, однак часто з добре виражених дещо видовжених горбочкоподібних потовщень, які доходять до нижньої третини висоти завитка. На боках завитка вони утворюють стиснену з боків літеру V і за товщиною тут зрівнюються з поодинокими ребрами. Значно рідше і лише де-не-де є також вставні ребра, які тонесенькими починаються на різних рівнях боків, а вже з наближенням до зовнішнього боку за товщиною зрівнюються з поодинокими та роздвоєними ребрами. На описаному зразку умовно виділяються три нечітко виражені перетиски, фіксовані двома наявними обабіч них дещо міцнішими ребрами, які за товщиною виразно відрізняються від решти ребер. За незначними збереженими фрагментами зовнішнього боку можна вважати, що ребра його оминають, не перериваючись.

Розміри, мм. Зразок № 4918. Д – 52; В = 18 (0,34); д = 22 (0,42).

Порівняння. Описаний нами зразок цілком відповідає опису та зображенню голотипу, який виявлено в цій же місцевості, що й описаний вище зразок Ю. Медвецького. Він також цілком тотожний з формою, описаною і зображеною З. Вашічком [25] з верхнього барему місцевості Козловіце.

Місцезнаходження. Місцевість Маленовіце в Моравсько-Сілезьких Бескидах Чехії.

Стратиграфічне та географічне поширення. Сьогодні знахідки *Costidiscus olcostephanoides* Uhl. відомі поки що лише з верхньобаремських–нижньоаптських відкладів (верхня частина тешинсько-градиштських верств) винятково з декількох місцевостей Моравсько-Сілезьких Бескидів. Стратиграфічне поширення – верхній барем–нижній апт.

Рід *Macroscaphites* Meek, 1876

Macroscaphites yvani (Puzos, 1831)

Табл. I, фіг. 3

1831 *Scaphites yvani* Puzos, с. 335, табл. 2.

1842 *Scaphites yvani* Puz.; д'Орбінї, с. 515, табл. 128, фіг. 1, 2.

1849 *Scaphites yvani* Puz.; Quenstedt, с. 275, табл. 20, фіг. 15.

1883 *Hamites (Macroscaphites) yvani* Puz.: Уліг, с. 205, табл. V, фіг. 18; табл. IX, фіг. 5, 6.

1910 *Macroscaphites yvani* Puz.; Kilian, табл. 7, фіг. 1.

1938 *Macroscaphites yvani* Puz.; Roman, с. 38, табл. 4, фіг. 33.

1967 *Macroscaphites yvani* Puz.; Димитрова, с. 34, табл. XI, фіг. 5.

1967 *Macroscaphites yvani* Puz.; Vašicek, с. 46, табл. IV, фіг. 3; табл. V, фіг. 1.

Голотип. Вид *Scaphites yvani* Puzos (1831, табл. 2). Барем Південно-Східної Франції.

Матеріал. Одне внутрішнє дуже сплюшене ядро черепашки середніх розмірів. Палеонтологічний музей Львівського національного університету імені Івана Франка. Колекція Ю. Медвецького. Зразок № 4918.

Опис. Наш зразок представлений лише завитою і початком випрямленої частини ядра черепашки. Черепашка еволютна, плоско-спіральна завитка, зі слабкоохопними завитками, які в разі досягнення амонітом діаметра близько 45 мм починають випрямлятися. На описаному нами зразку збереглася лише початкова частина прямого стовбура. В загальних рисах будови завинена частина *Scaphites yvani* Puz. дуже нагадує деякі види роду *Costidiscus*. Скульптура ядра завитої частини представлена численними досить густо розташованими радіальними ребрами, серед яких виразно виділяються головні та вставні. Головні ребра прямі, починаються на пупковому краю і до зовнішнього боку слабко нахилені до переду. На пупковому краю на них є дрібнесенькі горбочки. На переході від завитої до прямої частини ядра головні ребра стають міцнішими, рідше розташованими, без проміжних ребер і на боках роблять слабкий дугоподібний вигин до переду. Вставні ребра починаються на різних рівнях боків. Вони переважно по одному, рідше по двоє заповнюють проміжки між основними. Вставні ребра починаються тонкими і поступово до зовнішнього боку міцнішають, на переході до нього за товщиною зрівнюються з головними. Зовнішній бік усі ребра оминають, не перериваючись. На ядрі також простежуються три не дуже чітко виражені перетиски, які з обох боків обмежені дещо міцнішими головними ребрами.

Розміри, мм: Зразок № 4918: Д = 45; В = 14,8 (0,33); д = 21 (0,47).

Порівняння. Описаний нами зразок 4918 з колекції Ю. Медвецького без будь-яких застережень цілком відповідає опису та зображенню зразка В. Уліга (22, с. 205, табл. IX, фіг. 6) та З. Вашічека (25, с. 46, табл. IV, фіг. 3; табл. V, фіг. 1) з Моравсько-Сілезьких Бескидів, звідки також походить описана вище форма. Ранні завитки *Macroscaphites yvani* (d'Orb.) дуже подібні до *Costidiscus recticostatus* d'Orb., однак ці види добре відрізняються між собою наявністю в першого з них дрібнесеньких горбочків на головних ребрах пупкового перегину, а також випрямленою черепашкою на останньому завитку.

Місцезнаходження. Моравсько-Сілезькі Бескиди, місцевість Маленовіце. Верхній барем–нижній апт.

Стратиграфічне та географічне поширення. Верхній барем–нижній апт Моравсько-Сілезьких Бескидів (Чехія), Франції, Німеччини, Югославії, Болгарії.

Родина **DOUVILLEICERATIDAE** Parona et Bonarelli, 1897

Рід **PROCHELONICERAS** Spath, 1923

Procheloniceras albrechtiaustriae (Hohenegger in Uhlig, 1883)

Табл. II, фіг. 1

- 1883 *Acanthoceras albrechtiaustriae* Hoh. in Uhlig; с. 253, табл. XXII; XXIII, фіг. 1; ?
табл. XX, фіг. 13.
- 1898 *Acanthoceras albrechtiaustriae* Hoh.; Simionescu, с. 140, табл. 6, фіг. 11.
- 1906 *Douvilleiceras albrechtiaustriae* Hoh.; Sinzow, с. 167, табл. 4, фіг. 1–2.
- 1913 *Douvilleiceras albrechtiaustriae* Hoh.; Kilian, табл. 8, фіг. 2.
- 1915 *Douvilleiceras albrechtiaustriae* Hoh.; Kilian et Reboul, с. 57, табл. 1, фіг. 6; табл. 3,
фіг. 5; табл. 8, фіг. 2, 3.
- 1933 *Douvilleiceras albrechtiaustriae* Hoh.; Rouchadze, с. 185, табл. 8.
- 1938 *Douvilleiceras (Procheloniceras) albrechtiaustriae* Hoh.; Książkiewicz, с. 234, табл. 2,
фіг. 2–4.
- 1949 *Cheloniceras albrechtiaustriae* Hoh.; Луппов и др., с. 234, табл. 49, фіг. 3 а, б.
- 1960 *Procheloniceras albrechtiaustriae* Hoh.; Кудрявцев, с. 335, табл. 16, фіг. 1 а, б.
- 1960 *Procheloniceras albrechtiaustriae* Hoh.; Пастернак и др.; с. 44, табл. фіг. 4.
- 1960 *Procheloniceras albrechtiaustriae* Hoh.; Димитрова; с. 175, табл. 81, фіг. 4; табл.
85, фіг. 5.
- 1965 *Douvilleiceras (Procheloniceras) albrechtiaustriae* Hoh.; Szymakowska, с. 146,
табл. 2, фіг. 1, 3 а, в.
- 1972 *Procheloniceras albrechtiaustriae* Hoh.; Vašíček, с. 67, табл. X, фіг. 6; табл. XI, фіг. 2.
- 1982 *Procheloniceras albrechtiaustriae* Hoh.; Лещух, с. 141, табл. XII, фіг. 1.

Лектотип. Услід за З. Вашічком [25] приймаємо зразок з нижнього апту околиць Маленовіце Західних Бескидів, описаний В. Улігом (Uhlig., 1883, табл. 22). Зберігається в Геологічному музеї Відня, зразок № 3962.

Н. Дімітрова (1, с. 175, табл. 81, фіг. 4; табл. 85, фіг. 5) описані та зображені нею зразки *Procheloniceras albrechtiaustriae* Hoh., виявлені на території Болгарії, порівнювала із зображеннями цього виду, наведеними його автором [23, с. 253, табл. 23, фіг. 1]. На нашу думку, лектотип, вибраний З. Вашічком [25, с. 67], якнайповніше характеризує описуваний вид.

Матеріал. Повний зразок представлений деформованим (сплющеним) внутрішнім ядром черепашки. Зберігається в Палеонтологічному музеї Львівського національного університету імені Івана Франка. Колекція Ю. Медвецького. Інвентарний номер зразка 4917.

Опис. Черепашка великих розмірів, спірально-плоска, збудована слабоохопними і щораз більшими завитками, які утворюють широкий і середньої глибини пупок. Він обмежений похилими стінками і закругленими краями ребер. Скульптура представлена численними прямими ребрами, серед яких виділяються головні та вставні. Перші з них, відходячи від пупкового краю, поступово міцнішають, набираючи форми вузького клина. Вони всі однакові за товщиною, досить високі, заокруглені. На частині з них збереглися горбочки. Одні з них розташовані на пупковому краю, інші – трохи нижче від середини боків. Верхні горбочки дещо відхилені дозад. Крім головних ребер, також є вставні ребра, які між головними розташовані не систематично, проте головню через одне. Вони починаються на різних рівнях боків тонкими і до зовнішнього краю поступово клиноподібно міцнішають, на переході до нього за товщиною зрівнюються з головними. На ранніх завитках товщина ребер і ширина міжреберних проміжків майже

однакова, а на останньому завитку, за діаметра 105 мм міжреберні проміжки є значно вужчими від товщини ребер.

Розміри, мм: Зразок № 4917: Д = 105; В = 36 (0,34); д = 45 (0,43).

Розміри лектотипу. [25, с. 68] при Д = 230, В = 77 (0,33), д = 80 (0,35); при Д = 215, В = 78 (0,36), д = 68 (0,32).

Порівняння та зауваження. За всіма ознаками єдиний суттєво деформований зразок, що є в нашому розпорядженні й також деформований, як і лектотип, та походить із цих самих утворень та місць, звідки В. Уліг уперше [22, табл. 22, фіг. 1] описав вид *Procheloniceras albrechtiaustriae* Hoh., дає змогу з упевненістю зачислити нашу форму саме до цього виду. Крім того, зразок з колекції Ю. Медвецького цілком відповідає описам та зображенням цього виду, які наводять (Simionescu, 20, табл. 6, фіг. 11; Vašíček, 25, табл. X, фіг. 6; табл. XI, фіг. 2) та інші автори, цитовані в синоніміці. Від близьких *Procheloniceras pachystephanum* Uhl., *P. sporadicum* (Rouch.) описаний вид відрізняється характерною лише для нього скульптурою. В. Кіліан і П. Ребуль [11] вважають (і мабуть, не безпідставно), що численні екземпляри, описані як *P. albrechtiaustriae* Hoh., можна розділити на десять різновидів.

Місцезнаходження. Моравсько-Сілезькі Бескиди, місцевість Мелановіце, район Фрідек-Містек.

Стратиграфічне та географічне поширення. Голотип виду *P. albrechtiaustriae* Hoh. описаний з нижнього апту Моравсько-Сілезьких Бескидів із місцевості Мелановіце, що в районі Фрідек-Містек. Звідси ж і походить описаний вище зразок із колекції Ю. Медвецького. Знахідки виду відомі в нижньому апті Північного Кавказу, Західної Грузії, Франції, Болгарії, Румунії, Моравсько-Сілезьких Бескидів Чехії та Польщі, Українських Карпат. Вид *P. albrechtiaustriae* Hoh. є зональним видом нижнього апту.

Melchiorites cf. blayaci (Kilian in Blayac, 1900)

Табл. I, фіг. 4.

Матеріал. У нашому розпорядженні є дуже деформований зразок з колекції Ю. Медвецького. Він представлений неповним останнім завитком із частково збереженою скульптурою. Зразок зберігається в Палеонтологічному музеї Львівського університету імені Івана Франка. Колекція Ю. Медвецького. Інвентарний № 4916.

Опис. Черепашка середніх розмірів, досягала діаметра 60–65 мм за висоти завитка близько 30 мм і діаметра пупка 20 мм. Судячи за фрагментарно збереженою досить вузькою (сплющеною) частиною зовнішнього боку і приймаючи за однакову сплющеність як висоти, так і ширини завитка, можна стверджувати, що його висота переважала ширину. Тобто поперечний переріз завитка був високоовальним. Скульптура ядра представлена досить зрідка розташованими добре вираженими основними ребрами. Вони тонкими починаються на пупковій стінці й уже після пупкового перегину на зовнішніх боках поступово міцнішають. Ребра в нижній частині боків спочатку утворюють вигин до переду, а посередині боків дугоподібно вигинаються назад і з наближенням до зовнішнього боку знову вигинаються до переду, утворюючи в загальному слабкий серпоподібний вигин. Зовнішній бік вони омивають, не перериваючись, роблячи на ньому також вигин до переду. Між основними є вставні ребра, які тонесенькими

починаються на різних рівнях боків, окремі з яких майже від пупкового краю і на боках цілком повторюють конфігурацію основних.

Порівняння та зауваження. За формою черепашки та її скульптурою описаний зразок найбільше подібний до голотипу виду *Haploceras* aff. *charrierianum* Uhlig. [22, с. 232, табл. XVII, фіг. 6, 7], описаного з баремських відкладів Моравсько-Сілезьких Бескидів (Чехія). Водночас зазначимо, що наш зразок значно нагадує інші форми, описані В. Улігом разом із голотипом як *Haploceras charrierianum* Orb. За описами та зображеннями, які наводить З. Вашічек [25, с. 76–77, табл. 13, фіг. 4, 5; табл. 16, фіг. 4] для *Melchiorites blayaci* (Kilian in Blayac), описана форма із Маленовіц також є дуже подібною.

Місцезнаходження. Моравсько-Сілезькі Бескиди, місцевість Маленовіце. Верхній барем.

Стратиграфічне та географічне поширення. Барем Алжиру, Чехії.

Родина *Belemnitidae* Orbigny, 1845

Рід *Mesohibolites* Stolley, 1919

Mesohibolites cf. *minaret* Raspail, 1829

Табл. II, фіг. 2

Матеріал. Фрагмент белемніта, представлений задньою частиною ростра. Зразок зберігається в Палеонтологічному музеї Львівського університету імені Івана Франка. Колекція Ю. Медвецького. Інвентарний № 4920.

Опис. Ростр середніх розмірів, веретеноподібної форми. Задній кінець загострений поступово з центральним вістрям посередині. Задня частина ростра в спинночеревному напрямі помітно стиснена. З усіх белемнітів, які описав та навів їхні зображення В. Уліг з місцевості, з якої походить і наш фрагментарний зразок, найбільшу подібність він виявляє до зразка, визначеного як *Belemnites minaret* Rasp. [23, табл. 1, фіг. 8].

Зразок виявлений Ю. Медвецьким у місцевості Меленовіце Тешинсько-Сілезьких Бескидів.

-
1. Димитрова Н. Фосилите на България. IV (долна креда). – София : Акад. Наук, 1967. – 424 с.
 2. Котетивили Э.В. Стратиграфия и фауна колхидитового и смежных горизонтов Западной Грузии // Тр. Геол. ин-та АН Гр. ССР. Нов. сер. – 1970. – Вып. 25. – 116 с., 20 табл.
 3. Кудрявцев М.П. Аммониты // Атлас нижнемеловой фауны Северного Кавказа и Крыма. – М. : Гостоптехиздат, 1960. – С. 309–355.
 4. Лещух Р.Й. Нижньокрейдіві амоніти Українських Карпат. – К. : Наук. думка, 1982. – 164 с.
 5. Луппов Н.П., Бодылевский В.И., Глазунова А.Е. Аммониты // Атлас руководящих форм ископаемой фауны СССР. Т. 10. Нижний мел. – М. : Гостгеолиздат, 1949.

6. Пастернак С.И., Гаврилишин В.И., Жураковский А.Г. Новые данные о фауне нижнеспаской (яблоновской) подшвиты (Скибовая зона Карпат) // Палеонтол. сб. – 1967. – № 4, Вып. 2. – С. 42–46.
7. Петкович В.К., Маркович В. Отривска и баремска цефалоподска фауна из глиненолапоровитах слојева отражевице као доказ присуства батијалних творевина ових одельака у околини Београда // Геол. Аннали Балк. п-ва, Кн. 19. – 1951. – С. 19–44.
8. Avram E. Les fossils du flysch eocretace et des calcaires tithoniques des Haufes vallies de la Doftana et du Tirlung (Carpaten Orientalen) // Mem. Inst. geol. și geophys. – 1976. – 24. – P. 3. – P. 1–74.
9. Filipescu M.G., Grigorescu D. Contributii si cunossteres faunei cretace din flisul Carpatilor Orientali // Stud. si cretac-geol., geofis., geogr., ser. geologic. – 1966. – 11. – P. 417–432.
10. Killian W. Lethaea geognostica. Das Mesozoikum, 3, Kreide. Stuttgart. – I, 1907, 1–168; II, 1910, 169–287; III, 1913, S. 289–398.
11. Killian W., Reboul P. La faune de l’Aptien inférieur des environs de Montélimar (Drôme) // Mém. Carte geol. dét. Fr. Paris. – 1915.
12. Kokoszyńska B. Stratygrafia dolnej kredy poynocnych Karpat fliszowych. // Pr. Pans. inst. geol. – Warszawa. 1949. – 99 s.
13. Książkiewicz M. Fauna gómoneokomska z Lanckorony // Spraw. Kom. fizjogr. Pol. Akad. Umiejet. – Kraków, 1938. – № 72. – 4, – S. 223–261.
14. Orbigny A. Paleontologie franceiss. Terraine cretaces. 1. Cephalopodes. – Paris, 1840–1842. – 662 p.
15. Quenstedt F.A. Petrefactenkunde Deutschland. I. Cephalopoden. – Tubingen, 1845–1849. – 580 s.
16. Puzos M. Note sur un Scaphite remarquable // Bull. Soc. geol. Fr., 2. – Paris, 1831. – P. 355–356.
17. Roman F. Les Ammonites jurassiiques et cretaces. – Paris, 1938. – 551 p.
18. Rouchadze I. Les Ammonites aptiennes de la Georgie occidentale // Bull. inst. Geol. Georgie. – 1933. – 1. – Fasc. 3. – P. 165–273.
19. Roth Z., Matějka A. Pelosiderity Moravskoslezských Beskyd // Geotechnica, 16. – Praha, – 1953.
20. Simionescu I. Studii geologice si paleontologice din Carpatii sudici. II // Fauna neocomiana din basenul. – 1898.
21. Sinzow I. Die Beschreibungen einiger Douvilleicerat-Arten aus dem oberen Neocom Russlands // Zap. imp. sp. mineral. obšč., 1. – 1906. – S. 157–197.
22. Szymakowska F. La faune infracrétacée de Stępina (Carpathes Moyennes) // Bull. Acad. Polon. sci., géol.-géogr., 13, 2. – Warszawa, – 1965. – S. 141–147.
23. Uhlig V. Die Cephalopodenfauna der Wernsdorferschichten // Denkschr. Akad. Wiss., math.-naturw. Wien, 1883 – Kl. 46, – S. 127–290.
24. Uhlig V. Über die Cephalopodenfauna der Teschener und Grodischter Schichten // Denkschr. Akad. Wiss., math.-naturw. Kl. – Wien, 1902– 72. – S. 1–87.
25. Vašiček Z. Ammonoides of the Tesin–Hradiste Formation (Lower Cretaceous) in the Moravskoslezske Beskydy. – Praha, 1972. – 104 p.

ПОЯСНЕННЯ ДО ТАБЛИЦЬ

Таблиця I.

Фіг. 1. *Costidiscus recticostatus* (d’Orbigny), × 1. Моравсько-Сілезькі Бескиди (Чехія), місцевість Маленовіце. Верхній барем–?нижній апт.

Фіг. 2. *Costidiscus olcostephanoides* Uhlig, 1883, × 1. Моравсько-Сілезькі Бескиди (Чехія), місцевість Маленовіце. Верхній барем–нижній апт.

Фіг. 3. *Macrosphites yvani* (Puzos, 1831), × 1. Моравсько-Сілезькі Бескиди (Чехія), місцевість Маленовіце. Верхній барем–нижній апт.

Фіг. 4. *Melchiorites cf. blayaci* (Kilian in Blayac, 1900), × 1. Моравсько-Сілезькі Бескиди (Чехія), місцевість Маленовіце. Верхній барем.

Таблиця II.

Фіг. 1. *Procheloniceras albrechtiaustriae* (Hohenegger in Uhlig, 1883), × 1. Моравсько-Сілезькі Бескиди (Чехія), місцевість Маленовіце. Нижній апт.

Фіг. 2. *Mesohibolites cf. minaret* Raspaíl, 1829, × 1. Моравсько-Сілезькі Бескиди (Чехія), місцевість Маленовіце. Верхній барем–нижній апт.

**SOME LOWER CRETACEOUS AMMONITES FROM TĚŠÍN-HRADIŠTĚ
FORMATION UPPER PART OF THE SILESIAN NAPPE OF THE
WESTERN CARPATHIANS**

Roman Leschukh, Halina Hotsanyuk, Iryna Fedkovuch, Zenon Khevpa

*Ivan Franko National University of Lviv,
Hrushevsky str., 4, UA-79005 Lviv, Ukraine*

Monographic description and images of five species of ammonites and one fragment of belemnite from Lower Cretaceous (Těšín-Hradiště Formation) of the Silesian Nappe of the Western Carpathians (Moravskoslezské Beskydy Mountains) are given. Specimens preserved in the Paleontological museum Ivan Franko National University of Lviv. Collection of Yu. Medvedskij.

Key words: Lower Cretaceous, ammonites, belemnites, Těšín-Hradiště Formation, Western Carpathians, Silesian Nappe, Moravskoslezské Beskydy Mountains.

**НЕКОТОРЫЕ НИЖНЕМЕЛОВЫЕ АММОНИТЫ
ВЕРХНЕЙ ЧАСТИ ТЕШИНСКО-ГРАДИШТСКИХ СЛОЕВ СИЛЕЗСКОЙ
ЕДИНИЦЫ ЗАПАДНЫХ КАРПАТ**

Роман Лещух, Галина Гоцанюк, Ирина Федькович, Зенон Хевпа

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
ул. Грушевского, 4, 79005, Львов, Украина*

Приведено монографическое описание и изображение пяти видов аммонитов и фрагмента белемнита из нижнего мела (тешинско-градиштские слои) Силезской единицы Западных Карпат (Моравско-Силезских Бескидов). Образцы сохраняются в Палеонтологическом музее Львовского национального университета имени Ивана Франко. Коллекция Ю. Медведского.

Ключевые слова: аммониты, белемниты, нижний мел, тешинско-градиштские слои, Западные Карпаты, Силезская единица, Моравско-Силезские Бескиды.

Стаття надійшла до редколегії 10.07.2012

Прийнята до друку 20.10.2012